

Örebro 2021-06-28

YTTRANDE

Dnr 2021-06/AG/JH

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Handläggare: Anna Gabrielsson

Bättre möjligheter för elever att nå kunskapskraven – aktivt stöd- och elevhälsoarbete samt stärkt utbildning för elever med intellektuell funktionsnedsättning (SOU 2021:11)

Riksförbundet för döva, hörselskadade barn och barn med språkstörning, DHB, är en föräldraorganisation som startade 1949 och aktivt arbetar för att våra målgrupper ska vara delaktiga, jämlika samt ha inflytande i ett tillgängligt samhälle. Även barn med ytterligare funktionsnedsättningar är en viktig grupp inom vår organisation. Grunden för våra ställningstaganden är våra samlade erfarenheter i förbundet. Viktiga dokument för vårt arbete är *Barnkonventionen* och *FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning*. Vårt arbete utgår även från Sveriges språklag, som ger svenskt teckenspråk ställning motsvarande de nationella minoritetsspråken.

Sammanfattning

Riksförbundet DHB välkomnar en utredning om elevhälsan och grundsärskolan. Vi är även generellt positiva till utredningens förslag, även om vi hade velat se skarpare förslag och att fler frågor inom direktivets ramar tagits upp.

Elevhälsan är en del av skolans kärnverksamhet som med sin kompetens inom elevhälsoperspektivet bör fungera som en brygga mellan elever och lärare och mellan olika delar inom skolan. Därför är det viktigt att göra elevhälsans uppdrag mer känt. För att elevhälsan ska kunna leva upp till sitt uppdrag och komma elever till nytta så krävs det att eleverna känner till elevhälsan och faktiskt tar kontakt med den. Där finns det brister idag.

Riksförbundet DHB är positiva till att Skolverket bör säkerställa att styrningen av elevhälsans medicinska insatser finns inom ramen för rektorsprogrammet och i skolchefsutbildningen. Dock menar vi att det inte är tillräckligt, utan det är också angeläget att inom rektorsprogrammet och skolchefsutbildningen öka kunskapen om funktionsnedsättningar och dess konsekvenser för lärande.

Riksförbundet DHB är positiva till förslaget om en förtydligad reglering av elevhälsans uppdrag. Det är välkommet att elevhälsans roll inom skolans kvalitetsarbete, och att samverkan med hälso- och sjukvård samt socialtjänst blir tydligare. Vårt förbund hade gärna velat se att fler professioner hade kunnat ingå i elevhälsan. Under flera år har vi tagit upp vikten av att logopedier och arbetsterapeuter ingår i elevhälsan, därutöver är talpedagoger viktiga i sin roll ute i klassrummen. De arbetar utifrån varje enskild elevs behov av stöd. För våra medlemmar betyder logopedier och arbetsterapeuter mycket för att skapa de bästa förutsättningarna i lärmiljön.

Riksförbundet DHB anser att det är bra att tidiga stödinsatser även omfattar grundsärskolan och elever i specialskolan som läser enligt grundsärskolans läroplan. Detta eftersom det kan innebära att rätten till stöd stärks för eleverna. För att insatserna ska få avsedd effekt och leva upp till Skollagen 3:2 är det emellertid fundamentalt att de individuella anpassningarna verkligen ges utifrån den enskilde elevens förutsättningar.

Riksförbundet DHB är positiva till utredningens förslag om att Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten ska ges i uppdrag att ta fram kompetensutvecklingsinsatser för elevassistenter. Vårt förbund skulle gärna se att det i materialet som ska tas fram, även finns förtydligt om elevassistentens roll vad gäller mandat, gränsdragning, arbetssätt och ansvar.

Riksförbundet DHB är positivt till förslaget om att eleverna ges möjlighet att läsa ett modernt språk. Vi saknar dock möjligheten att läsa svenskt teckenspråk och punktskrift. Även dessa båda språk bör finnas som en möjlighet för eleverna.

Riksförbundet DHB delar inte utredningens uppfattning om att en bedömning av rektor alltid innebär barnets bästa. En rektors bedömning kan innebära det bästa för eleven, det kan också vara en bedömning där det finns brister. Beslutet om att en elev ska läsa ämnesplaner bör vara möjligt att överklaga till Skolväsendets överklagande nämnd.

Riksförbundet DHB hade i utredningen velat se ett starkare fokus med mer långtgående förslag och en grundligare analys av grundsärskolan som helhet. Vi hade velat se fler konkreta förslag för gymnasiesärskolan och rikssärgymnasiet vad gäller stödinsatser, programutbud och stärkt apl.

6.4 Förslag för stärkta elevhälsoprofessioner

Riksförbundet DHB är positiva på utredningens förslag om att det ska finnas en faktisk tillgång till specialpedagogisk kompetens inom elevhälsan.

Idag finns en specificering av de medicinska professionerna, läkare, sköterska, psykolog och kurator, men vi saknar idag en motsvarande tydlighet på den pedagogiska sidan. Riksförbundet DHB är generellt positiva till att kompetens stärks, men vi skulle vilja se att det förtydligas med att det ska finnas speciallärare eller specialpedagog med inriktning tal och språk. Vår erfarenhet är att också både logoped och arbetsterapeut bör finnas inom elevhälsan och att det skulle stärka det förebyggande elevhälsoarbetet.

6.5 Förslag om utvecklad kompetens för ett aktivt stöd- och elevhälsoarbete

6.5.1 Förlängning av statsbidrag för Specialpedagogik för lärande

Riksförbundet DHB är positiva till förlängning av statsbidraget för kompetensutvecklingsinsatsen inom specialpedagogik.

Vårt förbund skulle vilja se en uppföljning av de resultat som förhoppningsvis stödet leder till. Vi är medvetna om att en sådan satsning tar tid och därför bör vara långsiktig, men oavsett det så menar vi att det är angeläget att kunna följa utvecklingen av satsningen på specialpedagogik. Därför vill vi att stödet ska följas av uppföljning.

Riksförbundet DHB är positiva till att statsbidraget från och med kommande läsår även kommer att omfatta övriga skolformer, och vill att det även här åtföljs av uppföljning och utvärdering.

6.5.2 Bättre stöd för förebyggande och hälsofrämjande arbete

Elevhälsan är en del av skolans kärnverksamhet som med sin kompetens inom elevhälsoperspektivet bör fungera som en brygga mellan elever och lärare och mellan olika delar inom skolan. Riksförbundet DHB är positiva till utredningens förslag om insatser inom de nationella skolutvecklingsprogrammen, stödmaterial om särskilt stöd, extra anpassningar och åtgärdsprogram samt vägledning för elevhälsan. Vi instämmer med utredningen i att det är att föredra att komplettera och utveckla befintliga material och insatser, då förekomsten av nya förslag på området tenderar att vara exponentiell och därmed minskar utsikterna av en lyckad implementering.

6.5.3 Bättre kunskap om vårdgivaransvaret

Riksförbundet DHB är positiva till att Skolverket bör säkerställa att styrningen av elevhälsans medicinska insatser finns inom ramen för rektorsprogrammet och skolchefsutbildningen.

Dock menar vi att det inte är tillräckligt, utan inom rektorsprogrammet och skolchefsutbildningen är det angeläget att också öka kunskapen om funktionsnedsättningar och dess konsekvenser för lärande. Relationer är en viktig aspekt i ett gott skolklimat och vi vill betona att kunskap om funktionsnedsättning och kommunikation är grundfundament när det handlar om att skapa sunda och trygga relationer. Detta bör utgöra en grund i relationer mellan elever såväl som mellan personal och elever. Det är viktigt att elever som på grund av sin funktionsnedsättning använder andra kommunikationssätt än enbart tal får en likvärdig utbildning och en trygg skolmiljö. Det handlar om faktorer som är avgörande för alla elever, och som ofta är långt ifrån självklara för de elever vi representerar. De handlar om hur elever väljer att kommunicera, trygghet och studiero, tillgängliga lärmiljöer samt anpassade läromedel som anländer i tid för aktuell kurs. Vår erfarenhet är att rektorer och skolchefer behöver ökad kunskap.

6.6.2 Stöd för utredning om särskilt stöd

Riksförbundet DHB är positiva till att uppdrag ges till skolmyndigheterna att ta fram ett stöd för hur utredning om huruvida en elev är i behov av särskilt stöd.

Vår erfarenhet är att det finns ett behov av en mer förutsägbar och tydlig process där elever och vårdnadshavare ges möjlighet att vara delaktiga utifrån sina egna förutsättningar. Idag ser det mycket olika ut på olika skolor och förstås inte alltid av de elever och vårdnadshavare som det berör. Med anledning av det upplever vi att det skulle underlätta med en konkret handledning. Utredningsstödet ska även gälla elever i special-, grundsär och gymnasiesärskola.

7 Tillgång till elevhälsan

7.2 Dagens tillgång till personal i elevhälsan

Tillgång till elevhälsan redovisas i utredningen som fysiska tillgång till elevhälsans professioner. Det är självklart en förutsättning, men för vårt förbund är det även viktigt att den personal det finns tillgång till, är tillgänglig i den meningen att eleverna kan kommunicera med personalen. Därför är det viktigt att väga in att det finns elever som kommunicerar på andra sätt än med endast tal. Om elevhälsan på elevens skola inte har kompetens i t ex teckenspråk, tecken som stöd eller bildsystem, så ska skolan ansvara för att den kompetensen finns. Betänk också att många elever med språkstörning kan behöva både tid och öppenhet hos mottagaren för sin kommunikation. Dessa elever får inte uppleva att de inte kan göra sig förstådda och därmed förlora möjligheten till stöd från elevhälsan.

7.7.2 En förtydligande reglering av elevhälsans uppdrag

Riksförbundet DHB är positiva till förslaget om en förtydligad reglering av elevhälsans uppdrag. Det är välkommet att elevhälsans roll inom skolans kvalitetsarbete, och att samverkan med hälso- och sjukvård samt socialtjänst blir tydligare.

En annan aspekt är att elevhälsan bör vara en viktig komponent i att skapa och upprätthålla studiero. I Skolinspektionens granskning från förra året¹ framkom att på sju av tio grundskolor och på åtta av tio gymnasieskolor fanns ett behov av att intensifiera arbetet för att skapa och upprätthålla studiero. För elever inom våra målgrupper är det för många viktigt att skolans miljöer är tillgängliga inte bara fysiskt, utan även auditivt, visuellt och pedagogiskt. Elever med språkstörning är i behov av tydlig struktur i en ljudanpassad miljö. Elever som använder hörselteknik är helt beroende av att de tekniska förutsättningarna finns i skolan. En trygg kommunikation gäller alla elever, och därmed även elever som inte kommunicerar enbart med tal. Det finns givetvis skolor där det fungerar, men det är mycket allvarligt att så många skolor inte kan erbjuda eleverna den skolmiljö de har rätt till. Här har elevhälsan en roll att fylla och skolhuvudmännen måste göra fler insatser och avsätta mer resurser.

Vårt förbund hade gärna velat se att fler professioner hade kunnat ingå i elevhälsan. Under flera år har vi tagit upp vikten av att logopedier och arbetsterapeuter ingår i elevhälsan, därutöver är talpedagoger viktiga i sin roll ute i klassrummen. De arbetar utifrån varje enskild elevs behov av stöd. För våra medlemmar betyder logopedier och arbetsterapeuter mycket för att skapa de bästa förutsättningarna i lärmiljön. Vår erfarenhet är att deras kompetenser kommer även många andra elever till godo och att en satsning på dessa yrkesgrupper skulle ge positiva konsekvenser för stora elevgrupper.

I detta sammanhang är det viktigt att ha i åtanke att, för att elevhälsan ska kunna leva upp till sitt uppdrag krävs det att eleverna känner till elevhälsan och tar kontakt med den. Dessvärre såg Skolinspektionen i sin kvalitetsgranskning från 2015² att eleverna inte alltid kände till elevhälsans uppdrag och funktion, och att eleverna inte heller tog elevhälsan i anspråk så som den resurs den skulle kunna vara. I rapporten betonades vikten av de fyra perspektiven – det medicinska, det psykologiska, det psykosociala och det specialpedagogiska - tillsammans avser att bilda en helhetssyn på eleverna där varje profession måste vara tydlig. Det kan finnas en risk att de slätas ut i alltför breda samförståndslösningar.

8 Bedöma och stödja kunskapsutveckling i grund- och gymnasiesärskola

8.2.1 Kunskapskrav och nationella resultatmått

För elever i grundsärskolan har Riksrevisionen tidigare kritiserat bristen på bedömningsstöd och verktyg för att följa elevernas utveckling³. Andra områden som kritiserades i rapporten var timplans- och läroplansförändringar, därför är det mycket positivt att utredningen även ser över det i avsnitt 9.

Idag finns kunskapskrav för elever som läser ämnesområden enbart för årskurs 9. Vi menar att det är för sent, även elever som läser ämnesområden behöver få kunskapskrav även i årskurs 6, som övriga grund- och grundsärskolan.

---

¹ Skolor arbete med trygghet och studiero Skolinspektionen Dnr 40-2020:1360

² Elevhälsa – elever behov och skolans insatser Rapport 2015:5

³ Grundsärskolan kunskapsuppdrag – styrning, stöd och uppföljning, Riksrevisionen RiR 2019:13

8.2.3   Rapporter från myndigheter angående bedömning i grundsärskolan

Riksförbundet DHB är helt enig i utredningens slutsats att lärare i grundsärskolan behöver flera verktyg för bedömning av elevers utveckling och att de som finns idag inte fungerar helt tillfredställande. Detta gäller såväl ämnen som ämnesområden. När det gäller det senare saknas detta idag. Vår erfarenhet är att många elever behöver ges en bred palett av tillvägagångssätt för att kunna visa sina förmågor. Det måste finnas verktyg som kan möta och ge rättvisa till de elever som använder andra kommunikationssätt än enbart tal. Vår erfarenhet är också att förmåga till kommunikation är så avgörande för många bedömningar, att de elever som behöver mer tid och andra metoder att förmedla sig riskerar att inte få utvecklas utifrån sina förutsättningar, och att de inte heller får en rättvisande bedömning. Språkliga handlingar kan se olika ut och det är viktigt att detta finns med i skolans bedömningar. I en rapport från International Association for the Karlstad Model visas det hur viktigt det är att barn ges rätt förutsättningar och förväntningar på sin kommunikation⁴.

Elever med flerfunktionsnedsättningar omfattas också av skollagens 3:2 med rätt att utifrån sina förutsättningar utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. När det gäller bedömningsstöd för ämnesområden är vi medvetna om svårigheterna att göra bedömningsstöd som är relevanta och därmed gynnar elevens kunskapsutveckling. Icke desto mindre - skolåren är viktiga för alla elever och den enskilde eleven har rätt att få en utbildning av god kvalitet.

Riksförbundet DHB skulle gärna se att ett bedömningsstöd kan kombineras med ett utbildningsstöd för elever som har omfattande funktionsnedsättningar. Vi anser också att det är mycket angeläget att det skapas fler relevanta och tillgängliga läromedel för eleverna. Läromedel som kan finnas i olika former och format. Det kan handla om bilder, taktila bilder, olika material och ljud. Att utveckla sina sinnen och förmåga till igenkänning, vilket därmed kan skapa förutsättningar för att lära sig vad man tycker om eller inte tycker om, är ett exempel på hur ett läromedel skulle kunna fungera. Vi förstår att det kan uppfattas som att en del elever har begränsad förmåga att uttrycka intressen och önskemål, men vi skulle ändå vilja betona hur viktigt det är skolan arbetar aktivt för att dels ge eleven rätt verktyg för kommunikation, och dels ha rätt förväntan på elevens gensvar. Vårt förbund har till exempel god erfarenhet av att använda samtalsmattor som kommunikationsväg för elever som upplevs ha begränsad förmåga att förmedla sig. En del elever kan behöva träning att använda den, men när det fungerar är det en värdefull kommunikationskanal.

Ett exempel på hur viktig det kan vara, var när en elev åkte med skolan och badade i en simhall varje vecka. Elevens lärare tyckte det var bra eftersom man uppfattade det som att eleven tyckte om det. Vid ett tillfälle fick eleven möjlighet att lägga upp bilder på en samtalsmatta om vad han tyckte om och vad han inte tyckte om. Högst upp på listan för vad han inte tyckte om kom en bild på simhallen. Då insåg hans lärare att ingen verkligen hade tagit reda på om eleven tyckte om att följa med. Nu blev det uppenbart att han inte gjorde det. Eleven behövde inte längre följa med och bada. Eleven var mycket nöjd med det och hade nu upptäckt en värdefull kommunikationskanal för att förmedla sig.

---

⁴ Projektrapport 2020:1 Språkliga handlingar – Skolpersonals bedömningar av 58 elever i sarskolan, International Association for the Karlstad Model

8.5.1 Förslag om en garanti för tidiga stödinsatser i grundsärskolan

Riksförbundet DHB besvarade och ställde sig bakom syftet i utredningen På goda grunder⁵, dvs att en lagreglering skulle garantera att den ansvarige läraren skulle vidta åtgärder för en elev som riskerade att inte uppnå kunskapsmålen. Vi var dock tveksamma till att utredningen ansåg att det fanns behov av att skapa bestämmelser om något som redan är ett tydligt reglerat i skollagen. I kapitel 3 i skollagen finns ett regelverk om vad eleven har rätt till om det befaras att denne inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås⁶. Det ska inte förstås som att vi inte var positiva till att utredningen uppmärksammade och såg närmare på problematiken med brister i stöd till elever när det gäller att utveckla sina kunskaper i att skriva, läsa och räkna. Vi var emellertid tveksamma till om lösningen var ytterligare lagstiftning på ett redan, under de senaste åren, förhållandevis välreglerat område. Vår organisation är av den uppfattningen att flera av utredningens förslag var väl värda att följa upp, vilket vi även tog upp i vårt svar, men istället för ytterligare en lagreglering borde de ha implementerats i lärar- och rektorutbildningar. Vi menade att det redan torde ligga i skolans grunduppdrag, att elever har rätt att få den hjälp de behöver med att lära sig läsa, skriva och räkna.

Nu är förslaget genomfört och Skolinspektionens delrapportering visar att det fortfarande behövs mer tid innan garantin för stöd att läsa, skriva och räkna har avsedd effekt. De största problemen var enligt myndigheten att skolor inte var förberedda och därmed saknade förutsättningar, svagt fokus på elever i tidigare år, på flickor och på matematisk utveckling samt att information och förankring i förskoleklassen inte var tillfredställande. Under denna första tid bör lärdomar ha dragits och förhoppningen är elever under de kommande åren får det stöd som förslaget avsåg.

Riksförbundet DHB anser att nu, när förslaget är på plats, är det bra om tidiga stödinsatser även omfattar grundsärskolan och elever i specialskolan som läser enligt grundsärskolans läroplan. Detta eftersom det kan innebära att rätten till stöd stärks för eleverna, men om det ska få avsedd effekt och leva upp till Skollagen 3:2 är det fundamentalt att de individuella anpassningarna verkligen ges utifrån den enskilde elevens förutsättningar. Vårt förbund skulle här vilja se att Skolverket tillsammans med Specialpedagogiska skolmyndigheten fick ett gemensamt uppdrag att ta fram ett sådant material. En större fråga är att det fortfarande finns oklarheter om huruvida eleverna i grundsärskolan får det stöd de behöver i skolan, oavsett vad det kallas.

8.6.5 Kompetensutveckling för elevassistenter

Riksförbundet DHB är positiva till utredningens förslag om att Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten ska ges i uppdrag att ta fram kompetensutvecklingsinsatser för elevassistenter. Det bör dock omfatta även elevassistenter i grund-, special-, och gymnasieskola. Vi ser ingen anledning skilja på dessa skolformer när det gäller behov av elevassistenter.

---

⁵ På goda grunder – en åtgärds garanti för läsning, skrivning och matematik (SOU 2016:59)

⁶ Skollagen (2010:800) 3:3

Utredningen tar upp att elevassistenter har en central roll och det är även vår erfarenhet, men vi vill även uppmärksamma just rollen. Det är viktigt att elevassistenternas roll blir tydligare. Förutom de slutsatser som Daniel Östlund drar i sitt arbete⁷ om en gränsdragningsproblematik mellan lärare och elevassistent, och en möjlig negativ påverkan på elevens måluppfyllelse och självständighet, så ser vi ytterligare skäl att skapa en tydlighet i yrkesrollen elevassistent.

Elevassistenter fyller ett viktigt behov i skolan och de flesta gör ett bra arbete, men både de och omgivningen behöver en tydlighet i vilken roll och vilket ansvar de har. Vår erfarenhet är att elevassistenterna själva kan vara osäkra på hur stort ansvar de ska axla, och hur de ska gå tillväga i sitt arbete med elever. Det kan kompliceras ytterligare när elever som har personlig assistans i skolan också har en elevassistent, då ska alla fungera tillsammans runt eleven vilket inte alltid är problemfritt. Vårt förbund skulle gärna se att i det material som ska tas fram även finns förtydligat om elevassistentens roll vad gäller mandat, gränsdragning, arbetssätt och ansvar.

En annan aspekt som kommer att bli avgörande för om elevassistenterna ska kunna få del av kompetensutvecklingen är att det måste finnas praktiska lösningar på plats. Idag är elevassistenter ofta väl schemalagda, så det måste skapas och planeras in konkreta tillfällen för dem till kompetensutveckling.

9 Flexibilitet och nya benämningar i grund- och gymnasiesärskolan

9.4.1 Ny timplan i ämnen

Riksförbundet DHB är generellt positiva till utredningens förslag om att lägga till fler timmar i svenska och engelska, och minska på antalet timmar i slöjd som vi bedömer har varit omotiverat många.

Både engelska och svenska är ämnen som är viktiga för elevernas delaktighet i samhället. Däremot tror vi att ämnet hem- och konsumentkunskap hade kunnat få behålla timmar då vår erfarenhet är att det ofta är ett ämne som fungerar väl och även har en stark koppling till elevernas vardag.

Riksförbundet DHB är positivt till förslaget om att eleverna ges möjlighet att läsa ett modernt språk. Vi saknar dock möjligheten för eleverna att läsa svenskt teckenspråk och punktskrift. Även dessa båda språk bör finnas som en möjlighet för eleverna.

Vårt förbund vill starkt betona vikten av multimodala undervisningsformer för de teoretiska ämnena. Ska teoretiska ämnen upplevas som meningsfulla av eleverna måste det säkerställas att det sker ämnesövergripande och konkret, med tydliga kopplingar och exempel i elevernas vardag. Om det blir för abstrakt och teoretiserande kommer det inte att gynna eleverna. Då faller den första och viktigaste utgångspunkten för utredningens förslag, att skapa bättre förutsättningar till delaktig i samhället på sina egna villkor. Det vore inte ett önskvärt resultat.

---

⁷ Östlund, Daniel Elevassistenter: en möjlighet eller ett hinder för elevers inkludering och erfarenhet (2017), Högskolan Kristianstad.

Riksförbundet DHB är positiva till förslaget att underlätta för elever att läsa en kombination av ämnen i de olika skolformerna, men det är fortfarande för stora skillnader mellan specialskolans och grundsärskolans kursplaner. Om undervisning ska kunna ske på ett tillfredställande sätt med flera kursplaner bör även specialskolans timplan justeras. Här bör Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten ges ett gemensamt uppdrag för att justera timplanerna.

9.4.4 Ansvarsfördelning mellan huvudman och rektor bör kvarstå

Riksförbundet DHB delar inte utredningens uppfattning om att en bedömning av rektor alltid innebär elevens bästa. En rektors bedömning kan innebära det bästa för eleven, men kan också vara en bedömning som har sina brister.

Skollagen fastslår att vårdnadshavare ska erbjudas möjlighet till inflytande och delaktig i barnets utbildning, däremot inte när det gäller om barnet ska läsa ämnen eller ämnesområden. Det är ett rektorsbeslut som idag inte är överklagningsbart. Vi är medvetna om att huvudmannen och rektor ibland behöver fatta beslut som står i strid med vårdnadshavares vilja, men vi anser att detta är ett beslut som ska tåla granskning och därför vara möjligt att överklaga och därmed ska listas i skollagens kapital 28. Det innebär också att det blir ett tydligt beslut och att vårdnadshavare inte behöver sväva i ovisshet om vad barnet läser, vilket kan vara fallet. Nu förekommer det att informationen till vårdnadshavare om barnet läser ämnen eller ämnesområden kan vara fragmentarisk och oklar, och att det inte förrän efter en tid framkommer vad barnet läser. Det är oacceptabelt och skulle undvikas med ett tydligt beslut som dessutom kan granskas. Beslutet om att en elev ska läsa ämnesplaner bör vara möjligt att överklaga till Skolväsendets överklagandenämnd.

9.5 Förslag som rör individuella program i gymnasiesärskolan

Riksförbundet DHB är generellt positiva till förslagen som rör gymnasiesärskolans individuella program, men vi hade gärna velat se en grundligare utredning som omfattade hela gymnasiesärskolan och rikssärgymnasiet.

Det vi saknar är en genomlysning av programutbudet där vi upplever att elever inom skolformerna efterfrågar fler och andra typer av program som tex turism-, teknik- och mediaprogram. Det skulle även behövas en mer gedigen struktur för övergång till yrkesliv med ett tydligt apl-stöd till både skolhuvudmän och potentiella praktikplatser, samt en form för hur lokala samarbetslösningar ska etableras mellan arbetsförmedling, skola och arbetsplatser.

Ytterligare en fråga som vi skulle vilja uppmärksamma för att förstärka flexibiliteten inom gymnasiesärskolan, är att det idag inte finns någon motsvarighet till Skollagens 16:40 för elever på gymnasiesärskolan. Det vill säga möjlighet för elever att ta ledigt för studier utomlands, eller ett års frånvaro på grund av sjukdom, med möjlighet att när de återvänder kunna läsa in det gymnasieår som de varit frånvarande från (Skollagen 16:40).

I och med att elever i gymnasiesärskolan har en fyraårig utbildning finns inte möjligheten att läsa in den tid som i samband med längre frånvaro går förlorad. För elever i

gymnasiesärskolan är det inte ovanligt att eleverna har längre sjukdomsperioder, exempelvis vid mer omfattande operationer, som medför att de inte har möjlighet att delta i undervisningen. Idag innebär det att en elev på gymnasiesärskolan som är borta en längre tid inte har lagstadgad rätt att kompenseras för den tiden. Det är upp till huvudmannen. Det finns idag möjlighet för elever på gymnasieskolans nationella program att ta ledigt för exempelvis studier utomlands med möjlighet att läsa in det gymnasieåret som de varit frånvarande (Skollagen 16:40). Vi vill att motsvarande rätt ska gälla elever i gymnasiesärskolan. Är eleven frånvarande en termin eller mer på grund av sjukdom eller studier i annat land ska eleven ha rätt att läsa in den undervisningstiden. Riksförbundet DHB vill att rätten till fyra års faktisk utbildning på nationellt program på gymnasiesärskolan ska lagstadgas. Rätten för en elev på gymnasiesärskolan måste vara densamma som för en elev i gymnasieskolan.

9.5.2 Reducerad undervisningstid blir ny stödform på individuella program i gymnasiesärskolan

Riksförbundet DHB ställer sig positiva till att reducerad timplan kan användas som en ny stödform, men det är viktigt att i det här sammanhanget betona att det måste föregås av en grundlig utredning av elevens behov.

Denna möjlighet, liksom anpassad studiegång i grund- och gymnasieskolan, måste vara den sista åtgärden som erbjuds, då alla andra möjligheter är uttömda. Vår erfarenhet är att det ibland har fattats beslut om reducerad timplan, innan andra åtgärder har prövats vilket är mycket olyckligt. En minskad timplan innebär färre ämnen och färre undervisningstimmar vilket riskerar att eleven går ut skolan med ofullständiga betyg och får försämrade möjligheter efter skolan.

10.3 Förslag om överklagande av beslut att inte flyttas till högre årskurs eller gå om en årskurs

Riksförbundet DHB ställer sig positiva till att rektorsbeslut om en elev i någon av skolformerna inte flyttas till högre årskurs eller att ska gå om en årskurs, är möjligt att överklaga. Detta av samma skäl som vi anser att beslut av rektor att placera en elev att läsa ämnesområden eller ämnen inom grundsärskolan, ska vara möjligt att överklaga.

Riksförbundet DHB

Dag som ovan

Jan Höglund

